

HAMLET İSAXANLI: “SOKRAT DEYİRDİ Kİ, İNSANLAR PİSLİYİ PİS OLDUQLARI ÜÇÜN ELƏMİRLƏR...”

Aprilin 12-də Xəzər Universitetinin təsisçisi, Direktorlar və Qəyyumlar Şurasının sədri professor Hamlet İsxanlı APA TV-nin “Həyat dərsi” proqramının qonağı oldu. H. İsxanlı ilə jurnalist Qərənfil Xəlilovanın söhbətini təqdim edirik.

- Mənə həmişə bir sual maraqlandırır. Ümumiyyətlə, riyaziyyatçıların həyata baxışı, məntiqi təfəkkürü digərlərindən fərqlidir. Sizcə, riyaziyyatçı olmaq – bu, genetik xüsusiyyətdir, yoxsa necə?

- Mən düşünürəm ki, hər insanın həyata baxışında peşasının təsiri var. Riyaziyyat qeyri-adi bir peşədir, çünki bir tərəfdən mücərrəddir, insanlar ondan qorxurlar, digər tərəfdən isə riyaziyyat təbiətin dilidir. Yəni riyaziyyat olmasa, nə fizik, nə kimyaçı, nə də geoloq təbiəti öyrənə bilməz. Təbiətin qanunları, təbiətdəki harmoniya riyazi düsturlarla ifadə olunur. Ona görə də, riyaziyyat həm lazımlı bir dildir, həm də çox çətindir. Bilmədiyim əcnəbi dil kimi. Təsəvvür edin ki, birdən-birə yapon dili öyrənmək istəyirsiniz, sizə çox qərribə gələcək. Çünki doğma dilindən çox-çox fərqli bir şeydir. Əslində, insanların danışdığı dildən başqa daha universal iki dil var – riyaziyyat və musiqi. Musiqi hissələrimizin dilidir, mütləq əksəriyyət o dili anlayır və sevir. Riyaziyyatı isə anlayanlar da azdır, sevənlər də; bunun başlıca səbəbini riyaziyyatı dərk etmənin çətinliyində görürlər. Amma riyaziyyatı öyrənib mahiyyətini dərk edəndən sonra onun qeyri-adi dərəcədə gözəl bir elm, gözəl bir dil olduğunu görürsən. Riyaziyyatın gözəlliyini duyandan sonra ona aşiq olursan, onun əsiri olursan. Təəssüf ki, musiqidən, ədəbiyyatdan, incəsənətdən fərqli olaraq, o gözəlliyi çox insanlar görə bilmir, çünki onu görmək üçün peşəkar bir baxış, ciddi bir məktəb keçmək tələb olunur.

Kim riyaziyyatçı ola bilər, niyə olur? Hər halda, bir riyazi qabiliyyət deyilən, yəni, mücərrəd düşüncəyə, məntiqə, məntiqə fantaziyayı birləşdirə bilən bir

təxəyyülə ehtiyac duyur riyaziyyat. O olmasa, riyaziyyatçı olmaq olmur. Görünür, insanın içində, genlərində, qanında o şeylər olmalıdır. Amma, bununla bərabər, yaxşı riyaziyyatçı olmaq insanın inkişafından, onun müəllimindən, məktəbindən, hansı elmi məktəbə düşməsindən də çox asılıdır. Yəni təməl olan bir təxəyyül, bir quruluş varsa, orada bir riyazi bina qurula bilər. O riyaziyyat binasını quran zəhmətdir. Bu ikisi birləşməyə və bu quruculuq işində ehtiras olmasa, nə riyaziyyat, nə də digər dəqiq elmlərdə ciddi uğur qazanmaq olmur.

- Pifaqor deyirdi ki, riyaziyyatın vəzifəsi həyatda olan nizamsızlığı, qarmaqarışıqlığı nizamlı şəkildə təqdim etməkdir. Siz də deyirsiniz ki, riyaziyyat mənə dünya qanunlarını dərk etməkdə kömək elədi. Bu, bütün riyaziyyatçılarımı aiddir (riyaziyyatçı avtomatik olaraq dünya qanunlarını dərk edir), yoxsa fərqli bir keyfiyyətdirmi?

- Həyatın qanunauyğunluqlarını daha dəqiq dərk etmək məsələsi, düşünürəm ki, bütün riyaziyyatçılara aiddir. Düzdür, indi riyaziyyat çox geniş bir elm olub, çox şaxələni və çox dərinə gedib. Ona görə, riyaziyyatın bir sahəsi ilə məşğul olan adam ola bilər ki, o biri sahəni heç yaxşı anlamasın; yəni o biri sahənin əlifbasını bilsin, amma dərin qanunlarını bilməsin.

Bütün riyaziyyatçıları birləşdirən, dediyim kimi, bu dərin məntiq, fantaziya, gözəllik axtarışdır. Gözəl riyazi qanun dediyimiz necə axtarılır? Riyazi qanunlar təbiətdə mövcud olan tənasüb, bir harmoniya və bir ahəngin, gizli bir gözəlliyin aşkara çıxarılması deməkdir. Bu baxımdan bütün riyaziyyatçılar bir-birinə bənzəyirlər. Baxmayaraq ki, onlar bir-birindən çox fərqli sahələrlə məşğul ola bilərlər. Həndəsə, riyazi analiz, cəbr, riyazi fizika fərqli sahələr olsalar da, onlar arasında xüsusi münasibətlər, onları bir-birinə bağlayan zəngin tellər var. Onları birləşdirən vahid bir riyaziyyat evi, böyük bir gözəllik dünyasıdır.

- Sizin həyat yolunuzu öyrənəndə məlum olur ki,

siz yenilikçi insansınız, həmişə nəşə yeni bir model yaratmaq istəyirsiniz və ona da nail olursunuz. Xəzər Universiteti sizin şah əsəriniz sayıla bilər, belə demək mümkündürsə. Mən burda bir şəirlinizdən nümunə gətirmək istəyirəm. Deyirsiniz ki,

İlham pərim nur çilədi
Göy ümmanın qırağında.
"Xəzər"imi həkk elədi
Ömrümün şah varlığında.

Mən nəşə belə düşünürəm ki, Hamlet İsaxanlı arzularında hər şeyi bura və ya burda tətbiq etmək istəyib və bu yolda uğur qazanıb. Bunu araşdırmağa belə ehtiyac yoxdur. "Dünya" məktəbini də yaratmışınız, Avrasiya Akademiyasını da yaratmışınız, Beynəlxalq İşbirliyi qurmuşunuz... Bu, zamanın tələbidir, yoxsa içinizdən gələn bir şeydir? Onu bilmək istəyirəm.

- Xəzər Universiteti, "Dünya" məktəbi, Avrasiya Akademiyası və s. kimi fərqli modellər yaratmaq, yeniliyə can atmaq məsələsi xarakterdən irəli gəlir, yoxsa zamanın tələbindən? Düşünürəm ki, hər ikisindən. Mənim çox xəyallarım olub, bu gün də var, arzularım var. Həyata keçməyən arzularım da çoxdur. Ola bilər o qədər dərin ağıllı adam deyiləm, ona görə həmişə istəyirəm ki, yeni bir iş görüm və ya bir işi qurum. Amma, zaman və müht imkan verməsə, düşündüyün işlərin bir hissəsini həyata keçirə bilmirsən. Bəzən mühtil də bir az dəyişdirməyə məcbur olursan. Yəni, bir yerdə bir ev tikmək istəyirsənsə, sən o evin ətrafını da düzəltmək istəyirsən, bir bağ salırsan, hasar çəkirsən... Mühtil göyden düşür, mümkündür ki, sənin fikrinə tam uyğun olmasın. Amma, bununla bərabər, xəyalında olanları həyata keçirmək üçün sənin bir gücün, gerçək planın, əqli və ya maddi köməyin olmalıdır. Elə proqram var ki, mən onu tək həyata keçirə bilmərəm, onu bütöv nəsil həyata keçirməlidir. Amma, fikir beynimə gələndə ilk görünən onun işığı, cazibəsi olur, məni gözləyən çətinliklər deyil... Nə edə bilərəm?

Elə şeylər də var ki, mən əmək sərf edərək, təşkilatçılıq gücü tətbiq edərək və o işə olan ehtirasımdan ilham alaraq "irəli" deyirəm və düşündüyümü həyata keçirə bilərəm. Digər ideya və istəklər isə ya beynimin içində qalır, ya da bir vərəq kağızda, ya zamanını gözləyir, ya da saralıb-solur...

- Proqramımız "Həyat dərsi" adlanır. Bilmək istərdim, Hamlet İsaxanlı xeyirxahları çox olub, yoxsa bədxahları və o, bədxahların maneəsindən necə qurtarıb?

- Mənim ən çox sevmədiyim şeylərdən biri şikayət etməkdir. Şikayət zəiflik, acizlik əlamətidir. Yəni, mən nəyisə eləmək istəyirəm, ətrafdakılar bunu qoymur, buna mane olurlar. Başlayırsan əsasən ətrafdakıları qınamağa. Ətraflı düşünsən, özünü də qınamalısən ki, bəlkə sənin gücün çatmayan işə girişibsən, bəlkə yaxşı

düşünməyibsən, bəlkə bu deyil, başqa işlə məşğul olmalısən. Ona görə, inanın, səmimi deyirəm, filan bədxahlarım var, filan düşmənlərim var deyər xüsusi görüşüm və baxışım yoxdur. Təbii ki, insanlar olub ki, mənim gördüyüm işi bəyənməyiblər, hətta bir az mane olublar və olacaqlar da, mən bunu təbii qəbul edirəm. Mən onları nə mənada qınamıram? Yəqin onlar elə fikirləşirlər ki, onlar düzdür, mən səhv edirəm, mənim qabağımı kəsmək lazımdır. O adam ola bilər ki, səmimi olaraq bu cür düşünür, onun baxışı elədir. Sokrat deyirdi ki, insanlar pisliliyi pis olduqları üçün etmirlər, sadəcə, elə fikirləşirlər ki, düzgün edirlər. Maneələri aşmaq üçün onların mahiyyətini anlamaq, onun üstünə getmək və ya onun yanından keçmək lazımdır; yolumuza bir dağ və ya bataqlıq çıxanda nə edirik?!

Elə işlər var ki, sən onları tək görə bilməzsən. Şeiri tək yazmalısən. Şeiri ya hekayəni adətən iki adam oturub birlikdə yazırlar. Amma, mən universitet qururamsa, təkbaşına qura bilmərəm. İdeya yaranır, onu bərkidirsən, plan qurursan, sonra insanları cəlb etməlisən, o insanlar sənəni ideyanı bəyənməli, dəstəkləməli və sənənlə bərabər çalışmalıdırlar. Onlara minnətdar olmalısən. Onlar bu mənada mənim xeyirxahlarımdır, çünki mənimlə birlikdədirlər. Mənim irəli sürdüyüm ideyanın yanındadırlar. Bu ideyanın həyata keçməsində onların da rolu olmuşdur.

- Mən düşünürəm - bəlkə də səhv düşünürəm, siz mənim səhvimi düzəldərsiniz - İnsan, nə yaşda olub olsun, istəyir ki, ondan güclü bir adam onun arxasında olsun. Bu, ola bilər həyatda olmayan adamdır - elə də ola bilər - və yaxud da bir filosofdur, onun fikirlərindən bəhrələnmək, ondan öyrənmək istəyirsən. Sizin də bu gün öyrəndiyiniz hər hansı bir mənbə varmı ki, siz ondan həmişə qidalanırsınız, o bitmir?

- Mən riyaziyyatçı kimi yetişdiyim barədə düşünəndə orta məktəbdə, ali məktəbdə, aspiranturada bəzi müəllimlərimi, bəzi kitabları və bəzi məşhur alimləri - dünyada olan və olmayanları yada salıram. Son 20-25 ildə çox məşğul olduğum, fəaliyyət göstərdiyim və ən çox yazdığım sahə mədəniyyətlər tarixi, elm tarixi, fəlsəfə tarixi, ədəbiyyat, dil, ümumiyyətlə, zəka tarixi və ideyalar tarixidir. Bir var siyasi tarix ki, hökumətlər, ordular, çevrilişlər, savaşlar haqqındadır, bu barədə eninə-uzununa hər yerdə yazırlar. Amma bir də var ki, cəmiyyət, düşünmə, elm, mədəniyyət hansı yollardan keçdi, necə oldu ki, biz bu günə gəldik. Mən bu sahələri öyrənir, araşdırır və bu barədə danışırım, yazıram. Belə deyək ki, riyaziyyatdan sonra bu sahələr üzrə mütəxəssisəm. Ən qədim dövrlərdən, yazının başlanmasından bu günə qədər böyük fikirlər, böyük mütəfəkkirlər olub. Orijinal fikirlər olub, o fikirlər üst-üstə toplanıb ki, onu öyrənməli və sonrasını düşünməli oluruq. Beləliklə, mən birinci növbədə tarixin yetişdirdiyi və bu gün həyatda olmayan nəhənglərə borcluuyam və minnətdaram. Çünki, onlardan öyrənmişəm, həmişə öyrənəcəyəm və həmişə də hiss

edirəm ki, öyrəndikcə, bir tərəfdən zənginləşsən, digər tərəfdən də başa düşürsən ki, nə qədər çox şeyləri sən bilirsən. Sənin bildiyin, dəryada bir damladır. Bir anlığa belə təsəvvür edək, bir var çökəkədə durub baxırsan ətrafa, bu halda ancaq yaxın ətrafı görürsən. Bir az hündür təpənin üstünə çıxırsan, ətrafı daha çox görürsən. Dağın zirvəsinə qalxırsan və göz görən qədər ətrafı görə bilirsən. Bilik də o cürdür, nə qədər çox oxusan, düşünsən, yaradıcı fəaliyyət göstərsən, o qədər çox görürsən və görürsən ki, görmədiyən daha çoxdur, bilmədiyən daha çoxdur.

- Əslində bu, hər bir alimin xeyrinə olan bir şeydir. Daha da çox öyrənmək istəyir...

- Bəli, alimlər, bir qayda olaraq öyrənməkdən, bilməkdən, araşdırma aparmaqdan həzz alırlar. Ən nəhənglər də bilmədiklərini bilir və adətən, təvazökar olurlar; bu, insanı insan edən bir hissdır. Yekəxanəlik, mənə, nisbətən cılız insana xas olan bir şeydir, böyük görünmək istəyir. Amma insanın tarixdəki və ətrafındakı nəhəngləri görəndə, "mən nə qədər az bilirəm, nə qədər az iş görmüşəm" deyə düşünməsi təbii görünür...

Mən Moskva Dövlət Universitetində aspiranturada oxuyanda, orada məşhurlar vardı, 20-ci əsrin klassik riyaziyyatçıları, riyaziyyatı yaradanları Dərslərinə, seminarlarına gedirdim. Onlardan ən çox eşitdiyim söz "bilmirəm" idi, "mən bunu bilmirəm, filankəsdən soruşun, o, məndən yaxşı bilir". Sovet Elmlər Akademiyasının üzvü olan riyaziyyatçı deyirdi ki, bu aspirant o problemlə məşğul olur, o, məndən daha dəqiq fikir söyləyə bilər. Bu, gerçək alimə xas olan xüsusiyyətdir. O cür insanlarda göstəricilik ola bilməz, onlarda aşağılıq kompleksi də yoxdur ki, güclü görünmək istəsinlər, yəni, insan bütövdür. Bir insansan, bəzi şeyləri bilirsən, digər daha çox şeyləri bilirsən, həmişə sağlırsən, həmişə təbii, insanları, cəmiyyəti öyrənirsən.

- Öyrənmək heç vaxt bitmir. Hamlet müəllimin maraqlı bir düsturu varmış, uğur düsturu demək olar. Çox xoşuma gəlib, onu çox bəyənmişəm. "Peşəkarlıq, planlaşdırma, işləmək ehtirası və möhkəm iradə". Çox gözəl düsturdur, hədəflərə çatmaq yoludur...

- "Peşəkarlıq, planlaşdırma, iş görmək ehtirası üstəgəl möhkəm iradə bərabərdir uğur" düsturu ilə mən qeyri-adi bir şey deməmişəm, sadəcə fəaliyyət prosesini izah etmişəm. Birincisi, insanda bir axtarış, bir nöqtəyə çatmaq ehtirası var. Məsələn, sprinter deyir ki, mən 10 saniyəyə 100 metr qaçmalıyam. Bu, ciddi bir məqsəddir, bir an belə itirməməlisən, burada qələbə çalmaq ehtirası, yarış ehtirası, liderlik ehtirası var. Bu, insanı irəliyə aparır. Digər tərəfdən, qabağında bir maneə varsa, sən o maneəni necə aşacaqsan? Planlaşdırmaq, peşəkarlıq və iradəni. Həyatımız maneələrdən, problemlərdən, onları aşmaq cəhdindən ibarətdir. Riyaziyyat özü problemləri həll etmək elmidir. Orta məktəbdən başlayaraq məsələ, misal həll etməlisən. Məsələ, misal gah asan, gah çətin

olur, gah da çox çətin olur, müəllim də həll edə bilmir, istedadlı şagirdinə dönür ki, gəl, görək bunu necə həll edəcəyik. Çətin məsələlərin həllinə girişəndə, ciddi maneələri aşanda bəzi insanlar ruhdan düşə bilir. Amma iradəli və peşəkar insan, ehtiraslı insan deyir ki, bu da növbəti bir problemdir, mən onu həll etməliyəm. Həll etmək üçün müxtəlif üsullara əl atırsan, bir şey çıkmasa, özün bir metod tapırsan, yaradırsan, həll edib məqsədə doğru gedirsən.

Peşəkar olmayan da məqsədinə çata bilər, deyirsən. Düzdür. Amma o, dümdüz yolla gedir, ona kömək edirlər, əlindən tutub aparırlar, elə şeylər olur. O, həyatın bəzi maraqlı tərəflərindən xəbərsiz olur. Bilirsiniz, dünyada ideal cəmiyyət olmayıb, lap qədimlərdə də. Çox fərqli mədəniyyətlər, dövlətlər olub (işimizin biri də onları öyrənməkdir). Məsələn, qədim Yunanıstan deyirik. Sokrat, Platon, Aristotel, Arximed kimi nəhənglər yetişib orda. Biz Yunan dövrünə mədəniyyətin beşiyi kimi baxırıq. Amma orda o qədər haqsızlıqlar olub ki... Məsələn, Sokrat kimi filosofu demokratik quruluşda sasvermə yolu ilə ölümə məhkum ediblər. O zaman da istedadsız adamları irəli çəkmək, istedadlıya maneə olmaq istəyənlər olub. Yəni, ideal cəmiyyət olmayıb.

- Belə bir məntiq də mövcuddur: sanki istedadsızların qabağa getməyi daha asan olur, nəinki istedadlıların...

- İstedadlı, ehtiraslı insan qarşısına kiçik deyil, böyük problemlər qoyur. Sanki dağa çıxırsan. Bir var təpəyə çıxırsan, bir də var güclü alpinist deyir ki, mən ən yüksək zirvələrə qalxmalıyam. Əvvəl Qafqaz dağlarına gedir, sonra Himalaya və s. Çünki o, zirvələri fəth etməkdən sonsuz ləzzət alır. Yəni istedadlı, güclü insan qarşısına böyük problem qoyur və onun həlli ilə məşğul olur. Ona görə uğur da, uğursuzluq da o problemin ətrafında olur. Qarşısına qeyri-adi dərəcədə böyük bir iş görmək məqsədi qoyur, o işi tam yerinə yetirə bilməyə də (zirvəyə doğru gedəndə həmişə çıxma bilməyən ki...), o prosesdə heç nə itirmir, o qazanır, çünki zirvəyə, ucalığa doğru yol gedir, yeni hisslər keçirir, yeni cığırılar açır.

Alpinizmdən danışdıq. Mən dağa çıxmaqla məşğul olaram, bu işi bir qədər bilirəm, yerli gəlmişkən proses izah edim. Everest və ya ondan kiçik zirvəyə çıxmaq üçün tək bir insan deyil, bir komanda gedir. Onların bir hissəsi bir yerdə qalır, ordan yuxarıya qalxmır, yuxarı gedənlərə müəyyən yardım etməyə çalışırlar (məsələn, ərzaq və s. göndərirlər). Bir qədər yuxarıda ikinci bir dəstə də dayanır, düşərgə salır, zirvəyə qalxanlarla zəruri əlaqəni təmin edirlər. Zirvəyə bir neçə adam, bəzən cəmi bir adam çatır. Bütün komanda o lider üçün işləyir, çünki o, zirvəni fəth etmə işində komandanın ən dözümlü, ən qabiliyyətli üzvüdür.

- Hamlet müəllim, siz çoxşaxəli fəaliyyətlə məşğulsunuz. Hesab edirəm ki, bu, böyük hünərdir. Hamlet İsaxanlı imicində bu mühüm yer tutur. Siz

vaxtınızı necə bölürsünüz və sağlamlığınızı necə qoruyursunuz?

- Çoxşaxəli fəallıqla məşğul olmaq, nə qədər paradoksal görünərsə də, ciddi bir hünər deyil. Belə adamlar çoxdur. Uşaq vaxtından çox sahələrlə maraqlanırsan. Mən sadəcə, onların hamısı ilə maraqlanırdım və öyrənirdim, görünür ki, hər sahədə maraqlı bir şey görürdüm. Bu bir qabiliyyətdir, bilirsiniz. Məsələn, riyaziyyatı qalın-qalın, cild-cild kitabları oxuyaraq öyrənə bilirsən. Gərək bir hissəni öyrənəndən sonra qalan hissəni özün sərbəst başa düşməyə, həll etməyə çalışsan. Özün özünü sinəyasan ki, bu yolu ki keçiblər, bəlkə mən də həmin yolu özüm keçə bilərəm. Beləcə bu üsul sənə bir vərdişə çevrilir: qarşıya çıxan problemləri özün həll et. Bu halda öyrənmə sürətini artır, dərinə baxa bilirsən, dərinədə çox şeylər görürsən...

Dəqiq elmlərlə yanaşı tarix, fəlsəfə, dil, ədəbiyyat, poeziya kimi müxtəlif sahələrlə məşğul olanda, insan həm də dincəlidir. Məsələn, riyaziyyat və fizika ilə məşğul olandan sonra gedib tarix oxuyanda, sanki dincəliyə girir, sanki oturub çay içmək istirahət etmək kimi bir şey olur. Sonra ondan keçirsən şelərə, ədəbiyyata, o da başqa bir istirahət növüdür sanki. Mühit dəyişir, məsələn, meşədən çıxırsan çəmənə düşürsən, dərəyə, oradan dağa gedirsən, arana gedirsən, bulaqdan su içirsən, gəzirsən, ətrafı seyr etmək, düşmək, qalxmaq, gəzmək sənə yormur. Təbiətin hər tərəfini, gözəlliklərini gördükcə çuşa gəlirsən. Müxtəlif işlərlə məşğul olmaq adamı yormur, əksinə, adam həzz alır.

- Bəs sağlamlığınızı necə qoruyursunuz?

- Sağlamlığımı qorumaqla ciddi məşğul olmuram. Sadəcə, uşaq vaxtından idmanı çox sevmişəm və dünyanı dolaşan həyat arzulamışam. Həmişə futbol oynayırdım, gülüşmüşəm. Şahmat indi də dəlicəsinə sevdilim oyundur. Voleybolu sevirəm. İndi də komanda ilə yığılınq, hər həftə oynayıraq .

Yəni dünyadan çox şey istəmirsən, əlində olanlar sənə qane edir, həzz ala bilirsən onlardan. Kitab oxuyursan, həzz ala bilirsən. Bir yerə gedirsən, yeni bir şey öyrənirsən, həzz alırsan. Balaca bir qaralama edirsən, ya elmi bir şey, ya bədii, həzz alırsan. Biz Avrasiya Akademiyasını qurduq və bu yaxınlarda onu İctimaiyyətə təqdim etdik. Beş təsisçi – Azərbaycan, Türkiyə və ABŞ vətəndaşı gördü bu işi. Təsisçilərdən biri Halil İncanik çox görkəmli tarixçidir, Osmanlı dövrünün məşhur tədqiqatçısıdır, təqribən 22 il Amerikada tanınmış universitetlərdə işləyib. 100 yaşı var, 1916-cı ildə anadan olub. Lap yaxınlarda bir dəfə də görüşdük, başı çox aydın, 2-3 ildən bir ya monoqrafiya, ya dərslik kimi bir kitab yazır, məqalə yazır, doktorantlara evində dərs deyir, hərəkətində bir az məhdudluq var, amma qalan hər şey yerindədir. Düşünürəm ki, yaradıcı həyat keçirmək özünü idman etmək kimi bir şeydir, idmanın bir növüdür. Sənə beynin idman edir, hüceyrələr hamısı

işləyir, beynin hüceyrələri işləyən zaman digər orqanlara komanda verilir, qan daha yaxşı işləyir, yəni insanın içində bir ahəng qərar tutur.

Sağlamlıq üçün xüsusi sistem yoxdur, sadəcə, bir həyat tərzim var. Mənəvi və fiziki tərəflər - sanki ikisi bir-biri ilə qovuşur.

- Hamlet müəllim, siz deyirsiniz ki, riyaziyyatda bir dərin poeziya var, simfonik musiqini xatırladır, bəlkə də poeziya ilə məşğul olmağınız həm də ona görədir. İstəyirəm ki, bu günə uyğun bildiyiniz bir şelə ilə tamamlayasınız görüşümüzü.

- Olar. Mən xeyli şeylər edə bilməmişəm, həmişə onlar haqqında düşünürəm və ümid edirəm ki, onlardan bəzilərini edəcəyəm. Nədir onlar? Şeirdə demək istəyirəm.

Bu dünyaya nə gətirdim?

Bu dünyada nə qoymuşam?

Nə bir işi tam bitirdim,

Nə həyatdan tam doymuşam...

Hey çalışdım, hey itirdim,

Yorulmadım, uf demədim...

Nə qazandım, nə götürdüm?

Nisgil qədim, sual qədim.

Səpdiklərim cücərsə də,

Tufanlara sənə gərmiş.

Haqq-ədalət ölməsə də,

Sarsılmış, incələmiş...

Doğru yolun hökmü ağır,

Addımbaşı döngələmiş...

Qəm yağışı və çal-çağır

Bir-birinə tən gələmiş...

Və ya:

Günəşin saçını hərə bilmirik,

Zalımın dərini verə bilmirik.

Həyatın üzünü çox tanış olsa da,

İçini dərinə görə bilmirik.

Uzaq ulduzları sənə bilmirik,

Yaxın sevgiləri duya bilmirik.

Həyat çox şirindir, ömür çox qısa,

Nə qədər yaşasaq, doya bilmirik.

<http://news.lent.az/news/239157>

<http://www.azadliq.az/xeber/73114/hamlet-isaxanli-insanlar-pisilyi-plis-olduqlari-ucun-elemirler/>